

Ε ν ό τ η τ α 1^η (σ ε λ . 141-149)
ΑΝΑΖΗΤΗΣΗ ΚΡΙΤΗΡΙΟΥ
ΗΘΙΚΗΣ ΟΡΘΟΤΗΤΑΣ

- Πρέπει να μας απασχολούν οι συνέπειες των πράξεών μας;
- Ποια είναι η πρώτη σκέψη που μας αποτρέπει από πράξεις που θεωρούνται ανήθικες (π.χ. οικειοποίηση ξένων χρημάτων);

- Υπάρχει κατά τη γνώμη σας ένας βαθύτερος λόγος (φόβος) που μας κάνει να τις αποφεύγουμε;

- **ΗΘΙΚΑ ΟΡΘΗ ΠΡΑΞΗ:** Η πράξη της οποίας τα αποτελέσματα είναι τα καλύτερα για όσο το δυνατόν μεγαλύτερο αριθμό ανθρώπων. Άρα, **ΗΘΙΚΑ ΕΣΦΑΛΜΕΝΗ ΠΡΑΞΗ** είναι αυτή

- Ένας ηθικός κανόνας είναι αν οδηγεί σε συγκριτικά καλύτερα αποτελέσματα.

ΩΦΕΛΙΜΙΣΜΟΣ

Φιλοσοφική θεωρία του 19^{ου} αιώνα που πρεσβεύει ότι σκοπός των πράξεών μας πρέπει να είναι η ωφέλεια (δηλαδή η ευτυχία ή η ικανοποίηση) για το μεγαλύτερο κατά το δυνατό αριθμό ατόμων. Η έννοια της λέξης στις μέρες μας έχει αλλάξει. Σήμερα έχει πάρει την ίδια έννοια με την
(βλ. παράθεμα σελ. 147)

ΠΡΟΒΛΗΜΑ: Τι συμβαίνει με τις πράξεις που έχουν «ανοιχτά» αποτελέσματα στο μέλλον;

.....
.....
.....
.....

ΚΡΙΤΙΚΗ ΚΑΤΑ ΤΟΥ ΩΦΕΛΙΜΙΣΜΟΥ:

- ➔ Δεν μπορούμε να προβλέψουμε τα αποτελέσματα των πράξεων με ασφάλεια
- ➔ Δεν είναι σαφές το πώς θα μετρήσουμε την παραγόμενη ωφέλεια για όλους τους ανθρώπους
- ➔ Υπάρχουν πολλών ειδών ηδονές ή λύπες για την αξία των οποίων οι γνώμες διαφέρουν
- ➔ Παρόλο που φαίνεται ότι με τον ωφελιμισμό τα δικαιώματα των ατόμων διασφαλίζονται, ωστόσο ελλοχεύει ο κίνδυνος να εφαρμοστεί το ρητό «ο σκοπός αγιάζει τα μέσα»

ΘΕΜΕΛΙΩΔΕΙΣ ΑΡΧΕΣ ΓΙΑ ΜΙΑ «ΑΠΟΛΥΤΗ» ΗΘΙΚΗ

Ιμάνουελ Καντ (Γερμανός φιλόσοφος – 19^{ος} αιώνας)

Οι ηθικές μας κρίσεις θα πρέπει να έχουν καθολικό χαρακτήρα, να ισχύουν για κάθε παρόμοια περίπτωση, κατά την οποία ενεργεί ένα παρόμοιο υποκείμενο. Έτσι, καταλήγουμε στις «κατηγορικές προσταγές», δηλαδή σε ηθικούς νόμους που έχουν σίγουρο και όχι υποθετικό χαρακτήρα.

Καταλήγουμε σε έναν καθολικό ηθικό νόμο με τη χρήση της ορθής λογικής (π.χ. κανείς δεν θα ήθελε οι διευθυντές των επιχειρήσεων να

αφαιρούν χρήματα από το ταμείο κατά βούληση... δε θα λειτουργούσαν σωστά)

Ενότητα 2^η ΑΠΟΡΙΕΣ ΚΑΙ ΕΝΣΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗ ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΑ (σελ. 150-155)**ΗΘΙΚΗΣ ΣΚΕΨΗΣ ΚΑΙ ΠΡΑΞΗΣ****Συμφωνείτε ή διαφωνείτε με τα παρακάτω:**

- ✧ Η ηθική είναι ζήτημα καθαρά υποκειμενικό
- ✧ Η ηθική είναι ζήτημα συναισθηματικών αντιδράσεων
- ✧ Η ηθική εφαρμόζεται με σκοπό την προσωπική μας επιδοκιμασία από τους άλλους
- ✧ Δεν μπορούμε να βρούμε κοινό, οικουμενικό και υπερχρονικό κριτήριο για την ηθική.
- ✧ Οι ηθικές αξίες ποικίλλουν ριζικά ανάλογα με την εποχή, τον πολιτισμό, την κοινωνία
- ✧ Οι άνθρωποι από τη φύση τους είναι εγωιστικά όντα και δεν είναι δυνατόν να συμπεριφερθούν αυτόνομα ηθικά.
- ✧ Οι άνθρωποι δεν είναι πραγματικά ελεύθεροι, άρα ούτε ηθικά υπεύθυνοι για τις αποφάσεις και τις πράξεις μας.
- ✧ Δεν υπάρχει κάποιο άλλο βαθύτερο κίνητρο, εκτός από κάποια ωφέλεια ατομική ή κοινωνική για να είναι κανείς ηθικός.

Οι πράξεις (ηθικές ή ανήθικες) συνδέονται με συναισθηματικές εκδηλώσεις. Έτσι, πολύ συχνά υπερασπιζόμαστε την ηθική μας με επιχειρήματα που δεν είναι και μπορεί επιπλέον να από άτομο σε άτομο. Οι άνθρωποι συχνά συζητούμε και διαφωνούμε σχετικά με ηθικά ζητήματα. Άρα, σίγουρα η ηθική είναι σε μεγάλο βαθμό υπόθεση.

Ωστόσο, κάποιοι φιλόσοφοι επιμένουν πως η συναισθηματική βάση της ηθικής μας προσέγγισης δεν είναι τόσο υποκειμενική όσο φαίνεται (π.χ. Ντέιβιντ Χιουμ), ίσως γιατί όλοι είμαστε εφοδιασμένοι με μία στοιχειώδη ευαισθησία, ένα συναίσθημα συμπάθειας.

- Μπορείτε να σκεφτείτε παραδείγματα που επιβεβαιώνουν την παραπάνω υπόθεση;
- Μπορείτε να σκεφτείτε εξαιρέσεις στην περίπτωση της «ανθρώπινης ευαισθησίας»;

κείμενο 2, σελ. 156-157

Η άποψη των Στωικών

Σύμφωνα με τον στωικισμό, καθήκον του ανθρώπου είναι να θέσει τον εαυτό του σε αρμονία με το Σύμπαν, το οποίο, ως λογικό και αγαθό, του μεταφέρει τις ιδιότητές του. Με το να βλέπει κανείς τους άλλους για το υποτιθέμενο ατομικό του συμφέρον, υπονομεύει κατ' ουσίαν την ίδια του την φύση. Ο στωικός δεν αρνείται τον κόσμο των θνητών πραγμάτων, ούτε όμως και εξαρτάται από αυτόν, απλώς ζει ατάραχα μέσα του ενώ, σε αντίθεση προς την απόσυρση των επικουρείων, συμμετέχει σε όλες τις πτυχές της κοινωνικής ζωής (λ.χ. πολιτική, οικογένεια, κ.λ.π.).^[4]

Κατά τους στωικούς, οι άνθρωποι συνδέονται μεταξύ τους μέσω της κοινής λογικής φύσης τους, η αγάπη και προσφορά για την πατρίδα είναι το πρώτο βήμα της αγάπης και της προσφοράς για την μεγάλη πατρίδα όλων μας, την «κοσμόπολι» της ανθρωπότητας και του Σύμπαντος (που κυβερνάται από αιώνιους και αμετάβλητους φυσικούς νόμους), ένας τεράστιος αριθμός πραγμάτων που οι άνθρωποι αποδέχονται από ένστικτο, μπορεί να αποδειχθεί και με την Λογική, ο συμερισμός των άλογων συναισθημάτων δεν είναι επιθυμητός, το δίκαιο είναι θέμα όχι άποψης αλλά φύσης, ο βίος καθορίζεται από την Ειμαρμένη και, φυσικά, η Μαντική ευσταθεί. Οι Θεοί εφορεύουν στην τάξη του Κόσμου

και αποτελούν πληθύνσεις μίας αρχικής πολυώνυμης θείας οντότητας, «ζώου λογικού, τελείου και νοερού», που εισδύει παντού και παίρνει τα χαρακτηριστικά του κάθε στοιχείου με το οποίο έρχεται σε επαφή. Νόμος όλων των πραγμάτων είναι η Ειμαρμένη, μία ταυτόχρονα φυσική και θεϊκή οργανωτική δύναμη του Κόσμου, που αποτελεί τον Λόγο και την νομοτέλεια του Παντός, δύναμη που διατηρεί και διατηρείται κυβερνώντας και περιλαμβάνοντας τα ενάντια.^[6]

ΗΘΙΚΟΣ ΣΥΣΧΕΤΙΣΜΟΣ

Η περίπτωση ηθικής των ... Σαμουράι

17 ΑΡΕΤΕΣ

Σπονδυλική στήλη του κώδικα μπουσίντο, ο οποίος συμπεριλάμβανε και τρόπους ανατροφής των παιδιών, εμφανισιακούς κώδικες, τρόπους καλλωπισμού και καλλιεργημένη αφοβία μπροστά στον θάνατο, ήσαν οι ακόλουθες επτά πολεμικές Αρετές:

Gi (Τιμιότητα, Δικαιοσύνη)

Yu (Κουράγιο, Ανδρεία)

Jin (Καλοσύνη)

Rei (Ευγένεια, Σεβασμός)

Makoto ή *Shin* (Ευθύτητα, Ειλικρίνεια)

Meigo (Τιμή)

Chu (Αφοσίωση)

ενώ κάποιες φορές βλέπουμε να προστίθενται σε αυτές

και οι ακόλουθες τρεις

Ko (Σεβασμός προς του γονείς)

Chi (Φρόνηση)

Tei (Φροντίδα για τους ηλικιωμένους)

ΟΙ ΟΜΟΛΟΓΙΕΣ

Η ένταξη στο μπουσίντο προϋπέθετε από πλευράς των ίδιων των πολεμιστών τις ακόλουθες «ομολογίες»:

«Δεν έχω γονείς. Οι γονείς μου είναι ο ουρανός και η γη» (ο πολεμιστής απαρνεύει την σκλαβιά της ατομικότητας και ενώνεται με το σύμπαν)

«Δεν έχω ισχύ. Η τιμή μου είναι η μόνη ισχύς μου» (ο πολεμιστής αναγνωρίζει την σπουδαιότητα της τιμής)

«Δεν διαθέτω όπλα. Η πειθαρχία είναι το μόνο όπλο μου» (ο πολεμιστής αναγνωρίζει την σπουδαιότητα της πειθαρχίας, πρωτίστως της αυτοπειθαρχίας)

«Δεν έχω μαγικές δυνάμεις. Η συνειδησή μου είναι η μόνη μαγεία μου» (ο πολεμιστής αναγνωρίζει την σπουδαιότητα της Αρετής)

«Δεν έχω ούτε ζωή, ούτε θάνατο. Ζω και πεθαίνω μόνο μέσα στο Αιώνιο» (ο πολεμιστής αναγνωρίζει την ελευθερία του απεριόριστου)

«Δεν έχω σώμα. Η ανδρεία μου είναι το μόνο σώμα μου» (ο πολεμιστής απελευθερώνεται από την ψευδαίσθηση του υλικού εαυτού)

«Δεν έχω μάτια. Η αστραπή είναι το μοναδικό μάτι μου» (ο πολεμιστής αποκτά την ματιά που μπορεί και τυλίγει τα

πάντα)

«Δεν έχω αυτιά. Η ευαισθησία μου είναι το μοναδικό αυτί μου» (ο πολεμιστής αποκτά την δυνατότητα να αφουγγράζεται εκ των έσω τα πράγματα)

«Δεν έχω πόδια και χέρια. Η ταχύτητά μου είναι τα πόδια και τα χέρια μου» (ο πολεμιστής κατανοεί την ανάγκη να ρέει τόσο γρήγορα όσο οι περιστάσεις)

«Δεν έχω στόχο. Η ευκαιρία είναι ο μόνος στόχος μου» (ο πολεμιστής κατανοεί ότι μοναδικός πραγματικός στόχος του είναι συνάντηση με το πεπρωμένο του)

«Δεν περιμένω θαύματα. Το πεπρωμένο μου είναι το μόνο θαύμα μου» (ο πολεμιστής δηλώνει με δύο μόνο προτάσεις την όλη διδασκαλία του ελληνικού και ρωμαϊκού Στωϊκισμού)

«Δεν έχω δεσμεύσεις. Η προσαρμοστικότητα μου είναι η μόνη μου δέσμευση» (ο πολεμιστής κατανοεί την ανάγκη να ρέει μαζί με τα πράγματα)

«Δεν έχω στήριγμα. Ο νους μου είναι το μόνο στήριγμά μου» (ο πολεμιστής κατανοεί ότι δεν έχει άλλον σύμμαχο πέρα από τον ίδιο του τον νου)

«Δεν έχω αντίπαλο. Η αφροσύνη είναι ο μόνος αντίπαλός μου» (ο πολεμιστής κατανοεί ότι ο πραγματικός εχθρός του είναι η έλλειψη σωφροσύνης)

«Δεν έχω πανοπλία. Η βούληση και η δικαιοσύνη αποτελούν την πανοπλία μου» (ο πολεμιστής κατανοεί ότι η πραγματική του προστασία δεν είναι το μέταλλο που φοράει, αλλά οι αρετές που έχει μέσα του)

«Δεν έχω κάστρα. Η αταραξία είναι το μόνο κάστρο μου» (ο πολεμιστής κατανοεί ότι η πραγματική του άμυνα εξασφαλίζεται μέσα από την εσωτερική του γαλήνη)

«Δεν έχω σπαθί. Η αυτογνωσία είναι το μόνο μου σπαθί» (ο πολεμιστής κατανοεί ότι το πραγματικό του όπλο δεν είναι άλλο από την γνώση και εκδήλωση του πραγματικού εαυτού του)

Η σημερινή κοινωνία αναγνωρίζει κάποιες από αυτές τις ηθικές αρχές;

Σε βαθύτερο επίπεδο οι ηθικές αξίες δεν αποκλίνουν ριζικά. Έτσι, ακόμα και σε περιπτώσει ζπου πιστεύουμε ότι δε μπορούμε να ανιχνεύσουμε καμία κοινή αντίληψη ηθικά ορθού, θα πρέπει να αναγνωρίσουμε ότι οι ηθικές αντιλήψεις υπόκεινται σε ανάλογες αρχές που αποσκοπούν στην ωφέλεια του συνόλου, ενώ παντού και πάντα γίνονται σεβαστά ορισμένα αιτήματα εντιμότητας.

Αν λάβουμε υπόψη μας ότι βασικός άξονας της ηθικής οι μακροπρόθεσμες συνέπειες των πράξεων, τα περισσότερα ορθολογικά και επαρκώς πληροφορημένα άτομα συνειδητοποιούν τη σημασία μια ηθικής στάσης ζωής.

ΕΡΩΤΗΣΗ 4, ΣΕΛ. 158

Τα κίνητρα της ηθικής μας είναι καθαρά εγωιστικά;

Ορισμένοι φιλόσοφοι επιμένουν πως αυτή η ανάλυση των κινήτρων μας είναι λανθασμένη. Μπορεί όντως να ωθούμαστε σε μια αλτρουιστική πράξη για το καλό των άλλων. Αυτό που ενδιαφέρει είναι ο στόχος της πράξης μας, ανεξάρτητα από το αν θα νιώσουμε εμείς ή όχι ευχαρίστηση. Επομένως, το κίνητρο δεν είναι πάντοτε καθαρά εγωιστικό.

✘ Μπορείτε να δώσετε παραδείγματα για την παραπάνω συνθήκη;

ΠΡΟΜΗΘΕΑΣ: Ο ΠΡΩΤΟΣ... ΑΛΤΡΟΥΙΣΤΗΣ

Προμηθέας και Άνθρωπος

Κατά τη διάρκεια της **Τιτανομαχίας** ο Προμηθέας τάχθηκε υπέρ του **Δία** και γι' αυτό δεν τιμωρήθηκε όπως οι άλλοι **Τιτάνες**. Η συμβολή του στην ανάπτυξη του ανθρώπινου γένους ήταν πολύ σημαντική. Κατά τον **Λουκιανό**, ο Προμηθέας, με την αρωγή της **θεάς Αθηνάς**, δημιουργεί τον πρώτο άνθρωπο (**Χρυσό Γένος**) από πηλό και φωτιά (κατά άλλους με το νερό του ήρωα **Πανοπέα** της Φωκίδας) και με μορφή όμοια με αυτή των θεών. Αυτό έλαβε χώρα μετά την Τιτανομαχία. Κατά τους Ορφικούς αυτός ο πηλός ήταν το χύμα που ποτίστηκε από το αίμα των Τιτάνων. Αναφερόμενος στην δημιουργία του ανθρώπου, ο **Πλάτωνας** μας μεταφέρει την εικόνα ενός όντος σφαιρικού, που

διακρίνονταν σε τρία γένη (αρσενικό, θηλυκό και μεικτό) και είχε διπλή σειρά από μέλη και όργανα. Αργότερα ο Δίας, επειδή εξοργίστηκε από την αλαζονεία τους και φοβήθηκε τη δύναμή τους, τα χώρισε στα δύο.

Τα ζώα δημιουργήθηκαν την ίδια περίοδο (μετά την Τιτανομαχία), αλλά από μίξη υλικών της Γης και της φωτιάς. Η δημιουργία των όντων και του ανθρώπου έγινε μέσα στη γη. Όταν κλήθηκαν όλα τα όντα της Γης να βγουν στο φως, ανατέθηκε στον Προμηθέα και στον Επιμηθέα να δώσουν στο κάθε ον τα χαρακτηριστικά που έπρεπε να έχει.

Ο Επιμηθέας έπεισε τον αδελφό του να του επιτρέψει να αναλάβει μόνος αυτή τη δουλειά. Έτσι ο Επιμηθέας ονομάτισε και απέδωσε στο κάθε ον τα χαρακτηριστικά που ήθελε ο ίδιος, με τρόπο ώστε να μην μπορούν να αλληλοκαταστραφούν (αυτοίς άλλοφθοριών διαφυγὰς ἐπήρκεσε, Πλάτων, Πρωταγόρας 321α). Όταν έφτασε στο τέλος η ώρα του Ανθρώπου, δεν είχε να του δώσει παρά λίγες τρίχες και νύχια ευπαθή και ανίσχυρα. Από αυτό το λάθος ο Προμηθέας ανέλαβε την προστασία του Ανθρώπου.

Η Φωτιά, οι Επιστήμες και τα Γράμματα

Ο Προμηθέας με την αρωγή της Αθηνάς δημιουργεί τον πρώτο άνθρωπο.

Βλέποντας την κατάντια του ανθρώπινου γένους και την αδυναμία του απέναντι στη φύση, ο Προμηθέας αποφασίζει να του χαρίσει τη φωτιά. Έτσι, επισκεπτόμενος το εργαστήριο του θεού Ήφαιστου, τοποθετεί τη φωτιά σε ένα κούφιο βλαστό νάρθηκα και τη δίνει κρυφά στους ανθρώπους. Ως τόπος παράδοσης της φωτιάς αναφέρεται η πόλη Σικυώνα της Πελοποννήσου.

Ο Προμηθέας έμαθε τους ανθρώπους να χειρίζονται τη φωτιά, να δημιουργούν εργαλεία και τους έμαθε τις Επιστήμες (που έκλεψε από την θεά Αθηνά) και τα Γράμματα. Για να γλυτώσει την ανθρωπότητα από το μένος των θεών, την έμαθε να τους λατρεύει και να τους προσφέρει θυσίες.

Είμαστε πραγματικά ελεύθεροι και υπεύθυνοι για τις πράξεις μας;

Για τον Καντ, οι ηθικές αρχές πηγάζουν αποκλειστικά από την αυτόνομη λειτουργία του ορθού λόγου και μας επιτρέπουν να ελέγχουμε τις τυφλές εσωτερικές παρορμήσεις μας. Όμως προϋπόθεση για να αναλάβουμε την ευθύνη των πράξεων μας είναι να ενεργούμε ελεύθερα.

Η άσκηση της ελευθερίας απαιτεί τη γνώση των περιστάσεων και των παραγόντων που καθορίζουν τις αποφάσεις μας.

Υπάρχουν και ορισμένοι που πιστεύουν ότι δεν είμαστε ποτέ απολύτως ελεύθεροι, άρα και υπεύθυνοι. Σε βαθύτερο επίπεδο οι ενέργειές μας καθορίζονται από προηγούμενα συμβάντα σύμφωνα με νόμους αιτιατούς. Οι αποφάσεις μας εξαρτώνται από παράγοντες που είναι δύσκολο να ελέγξουμε ή να αλλάξουμε. Τα γονίδια, τα ένστικτα, το υποσυνείδητο, η κοινωνική μας θέση, η ιδεολογία μας είναι κάποιοι από αυτούς τους παράγοντες. Οι οπαδοί του αναπόδραστου καθορισμού των πράξεών μας ονομάζονται ντετερμινιστές.

Ακόμα και αν αποδεχτούμε τον ντετερμινισμό, δεν αναιρείται η δυνατότητά μας να κρίνουμε την ηθική ποιότητα των αποφάσεών μας. Το μόνο ίσως που έχει σημασία για τον καταλογισμό ευθύνης σε κάποιο άτομο είναι αν υπάρχουν ή όχι εξωτερικά εμπόδια ή άλλοι παράγοντες που επηρεάζουν σαφώς τη γνώση ή τη βούλησή του και που είναι φανερό ότι δεν μπορεί να τα ελεγξει.

☞ Μπορείτε να σκεφτείτε κάποιες περιπτώσεις για την παραπάνω συνθήκη;

Ενότητα 3^η Η ΔΙΚΑΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΗΣ ΗΘΙΚΗΣ ΣΤΑΣΗΣ (σελ. 159)

Εάν κάποιος/κάποια μπορεί να αποφύγει την τιμωρία από το Νόμο, γιατί να μην αδικήσει για να ωφεληθεί;

(επίλεξε από τα παρακάτω όποιο/όποια θεωρεί σωστό κατά την κρίση σου)

α. Υπάρχει το σοβαρό ενδεχόμενο της τιμωρίας μετά θάνατον (βλ. Πλάτωνος, «Πολιτεία»)

β. Υπάρχει περίπτωση να διαταραχτεί η ψυχική του υγεία

γ. Παραβιάζει την εντολή του Ορθού λόγου, που πρεσβεύει πως πρέπει να ελέγχουμε τα πάθη και τις παρορμήσεις μας

δ. Σταδιακά μέσα από σωρεία άδικων πράξεων οδηγείται στη δυστυχία

Φ. Ντοστογιέφσκυ, «Έγκλημα και Τιμωρία»

Ο Ρασκόλνικωφ, φοιτητής της Νομικής στην Αγία Πετρούπολη διαπράττει ένα διπλό φόνο μιας γριάς τοκογλύφου και της αφελούς αδελφής της. Κίνητρο της δολοφονίας ήταν η ληστεία, αλλά, εσωτερικά, ο Ρασκόλνικωφ νιώθει μια βαθιά θέληση να ξεπεράσει τον εαυτό του και να υπερβεί τα όρια που του προβάλλει η κοινωνία, με σκοπό να την αλλάξει.

Μετά τη δολοφονία, ο Ρασκόλνικωφ αρχίζει και κατακλύεται από αντιφατικά αισθήματα, τύψεις και παράνοιας, που εντείνονται όταν στη ζωή του μπαίνουν αρχικά ο Ραζουμίχιν, συμφοιτητής του που ανησυχεί για την υγεία του και του συμπαραστέκεται, η αδελφή του, Ντουινιά, και η μητέρα του, που έρχονται από το χωριό τους για τον γάμο της πρώτης. Ο Ρασκόλνικωφ διώχνει τον γαμπρό διαλύοντας τον αρραβώνα. Παράλληλα, αναπτύσσει σχέσεις με μία ορφανή νεαρή πόρνη, τη Σόνια, που εργάζεται για να θρέψει τα μικρότερα αδέρφια της και τη φυματική Κατερίνα Ιβάνοβνα, τη μητριά της. Καταδιώκεται από τον δαιμόνιο Πορφύρη Πετρόβιτς, ο οποίος ξέρει από την αρχή πως είναι ο ένοχος, και σπρώχνει τον Ρασκόλνικωφ να κάνει τρομερά λάθη.

Εμφανίζεται ο Σβιντριγκάλωφ, χήρος κτηματίας από το χωριό του Ρασκόλνικωφ, ο οποίος είχε κάνει ανήθικες προτάσεις στην αδελφή του, και τώρα, γνωρίζοντας πως ο Ρασκόλνικωφ είναι δολοφόνος, τον εκβιάζει. Ο Ρασκόλνικωφ αρνείται να του δώσει την αδερφή του και ο Σβιντριγκάλωφ κάνει απόπειρα βιασμού προς εκείνη. Όταν όμως διαπιστώνει τη φρίκη με την οποία τον αντιμετωπίζει, αυτοκτονεί.

Ο Πορφύρης λέει στον Ρασκόλνικωφ να παραδοθεί για να μειώσει την ποινή του. Ο Ρασκόλνικωφ συναντά τη Σόνια και της ομολογεί τα εγκλήματά του. Τότε εκείνη τον παροτρύνει με τη σειρά της να παραδοθεί. Τελικά, λυγίζει και παραδίδεται στην αστυνομία, όπου καταλήγει στη [Σιβηρία](#). Ο Ρασκόλνικωφ, ωστόσο, μετανιώνει για το έγκλημα και συνειδητοποιεί τον έρωτα του για τη Σόνια, που τον ακολουθεί ως τη Σιβηρία. Και οι δύο ενωμένοι περιμένουν να τελειώσουν τα επτά χρόνια φυλακής για να ξεκινήσουν μια νέα ζωή.

Όσκαρ Ουάιλντ, «Το πορτρέτο του Ντόριαν Γκρέυ»

Το να ζεις, είναι το σπανιότερο πράγμα στον κόσμο. Οι περισσότεροι άνθρωποι υπάρχουν. Αυτό είναι όλο.

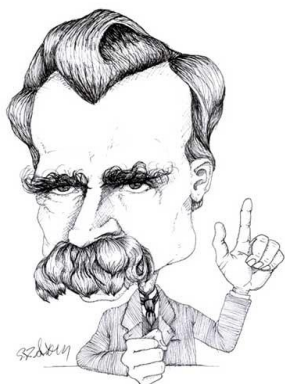
Oscar Wilde

Πρωταγωνιστής της ιστορίας είναι ο Ντόριαν Γκρέυ (Dorian Gray), ένας νεαρός του οποίου το πορτραίτο ζωγραφίζει ο Μπάζιλ Χόλγουορντ (Basil Hallward). Ο Μπάζιλ γοητεύεται από την ομορφιά του νέου και σύντομα ξελογιάζεται μαζί του, θεωρώντας τον Ντόριαν υπεύθυνο για μια νέα κατεύθυνση στην τέχνη του. Τότε όμως, ο Ντόριαν συναντά τον Λόρδο Χένρυ Γουότον (Lord Henry Wotton), φίλο του ζωγράφου, και σαγηνεύεται από την φανταχτερή προσωπικότητά

του και την κοσμοθεωρία του. Πιστός στις ιδέες του περί νέου [ηδονισμού](#), ο Λόρδος Χένρυ θεωρεί ότι το μόνο πράγμα στην ζωή άξιο αναζήτησης είναι η Ομορφιά και η ολοκλήρωση των αισθήσεων. Συνειδητοποιώντας ότι μια μέρα η ομορφιά του θα χαθεί, ο Ντόριαν εκφράζει, περιπαικτικά, την επιθυμία του να πουλήσει την ψυχή του με

αντάλλαγμα το πορτραίτο που φιλοτέχνησε ο Μπάτζιλ να γεράσει αντί εκείνου. Η ευχή του Ντόριαν εκπληρώνεται, και καθώς ο νεαρός βυθίζεται όλο και περισσότερο σε μία έκλυτη ζωή ακολασίας στο κυνήγι των αισθήσεων, το πορτραίτο εξυπηρετεί ως μία διαρκής υπενθύμιση του αντίκτυπου που έχει κάθε πράξη στην ψυχή, με το κάθε αμάρτημα να παρουσιάζεται είτε ως παραμόρφωση της σιλουέτας του είτε ως σημάδι γήρανσης.

Η ΓΝΩΜΗ ΤΟΥ ΝΙΤΣΕ

«Η ψυχική υγεία επιτυγχάνεται με την ελεύθερη και απεριόριστη ικανοποίηση της θέλησής μας για δύναμη και με την ανάπτυξη των δημιουργικών μας ικανοτήτων μέσα από την τέχνη. Η ηθική είναι ένα υποκριτικός θεσμός κατασκευασμένος από την πλειονότητα των αδύνατων, φθονερών και συμπλεγματικών ατόμων, που προσπαθούν να εμποδίσουν τη φυσική κυριαρχία των ισχυρών»

- Κάθε άνθρωπος με το να κάνει το καλό ή το κακό, εξασκεί τη δύναμη του σε άλλους...και δεν ζητά τίποτε περισσότερο. Κάνοντας το κακό, εξασκείς τη δύναμη σου σ' όλους εκείνους που είσαι αναγκασμένος να τους κάνεις να την νοιώσουν, να την αισθανθούν, γιατί το κακό, ο πόνος δηλαδή, για τον σκοπό αυτό, είναι ένα μέσο

περισσότερο αισθητό από την ηδονή. Ο πόνος πάντοτε ζητά να μάθει την αιτία του, ενώ η ηδονή έχει την τάση να κλείνεται στον εαυτό της και να μην γυρίζει να κοιτάξει προς τα πίσω. Κάνοντας το καλό ή με το να επιθυμούμε το καλό των άλλων, εξασκούμε τη δύναμη μας σε όλους εκείνους που, με τον ένα ή με τον άλλο τρόπο, εξαρτώνται κιόλας από μας (δηλ. που έχουν συνηθίσει να μας σκέπτονται σαν αιτία τους). Προσπαθούμε να αυξήσουμε την δύναμη τους γιατί έτσι μεγαλώνουμε και τη δική μας δύναμη ή θέλουμε να τους αποδείξουμε πόσο κερδισμένοι είναι που βρίσκονται στην εξουσία μας. Έτσι θα τους ικανοποιεί περισσότερο η κατάσταση τους, θα κάνουν εχθρούς, τους εχθρούς της δικής μας δύναμης και θα είναι περισσότερο έτοιμοι να τους πολεμήσουν. Το γεγονός ότι κάνουμε θυσίες για το καλό ή το κακό ακόμα κι αν παίζουμε κορώνα – γράμματα τη ζωή μας, όπως ο μάρτυρας κάνει θυσία για το πιστεύω του, για την εκκλησία του και τότε πάλι κάνουμε θυσίες για την ανάγκη μας για δύναμη ή για να διατηρήσουμε το συναίσθημα της δύναμης μας. Αν συλλαμβάναμε σε όλη του την έκταση το “κατέχω την αλήθεια”, πόσα και πόσα αγαθά δεν θα αφήναμε στην άκρη για να διατηρήσουμε το συναίσθημα αυτό! **Φρίντριχ Νίτσε-Η θεωρία του σκοπού της ζωής(Απόσπασμα)**

Άλλα επιχειρήματα υπέρ της ηθικής:

- ☞ Η σημασία της για τη διατήρηση της συνοχής των ανθρώπινων κοινωνιών
- ☞ Η έμφυτη τάση να αναγνωρίζουμε την ανάγκη σεβασμού των συνανθρώπων μας
- ☞ Τα θετικά συναισθήματα συμπόνιας, συμπάθειας ή και αγάπης προς τους άλλους (που δεν είναι τόσο σπάνια όσο πολλές φορές νομίζουμε)
- ☞ Το νόημα της ύπαρξής μας μπορεί ίσως να κρύβεται στην ψυχική επικοινωνία και στην αλληλεγγύη μέσα σε ένα κόσμο όπου αντιμετωπίζουμε ποικίλες οδυνηρές δοκιμασίες, προτού καταλήξουμε στο θάνατο.

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΗΣ ΗΘΙΚΗΣ ΣΤΑΣΗΣ

- ☞ Η κρίση μας θα πρέπει να επηρεάζει τις αποφάσεις μας
- ☞ Η κρίση μας θα πρέπει να είναι καθολική, δηλαδή να ισχύει εξίσου σε όλες τις παρόμοιες περιστάσεις και για όλους τους ανθρώπους με παρόμοια χαρακτηριστικά
- ☞ Η αξιολόγηση της δράσης μας θα πρέπει να αφορά και στους άλλους ανθρώπους, πέρα από εμάς. Δηλαδή, θα πρέπει να λαμβάνουμε υπόψη μας τα δικαιώματα και τα συμφέροντα και των άλλων ανθρώπων.

ΒΑΣΙΚΑ ΣΥΣΤΑΤΙΚΑ ΤΗΣ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ

.....

.....

Ενότητα 4^η ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ ΗΘΙΚΟΥ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟΥ

Εφαρμοσμένη ηθική

- ☞ Ποια ηθικά διλήμματα προκύπτουν από τη δυνατότητα κλωνοποίησης του ανθρώπου;
- ☞ Νομίζετε πως θα ήταν δυνατόν να υποστηριχτεί η κλωνοποίηση για θεραπευτικούς σκοπούς;

<u>ΥΠΕΡ</u>	<u>ΚΑΤΑ</u>

ΔΙΑΒΑΣΕ ΕΠΙΣΗΣ:

ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΗ ΣΕΛ. 167

σσ. 243-244: «Ανθρώπινες αξίες και πολιτισμός»

